

УДК 37.016
ББК 74.266.3
К12

Серія «Мій конспект»
Заснована 2008 року

Автори:

Н. А. Кагітіна, вчитель історії ЗОШ № 34 м. Чернігова;
О. П. Мокрогуз, завідувач відділу суспільно-гуманітарних дисциплін
Чернігівського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти

Кагітіна Н. А.

К12 Історія України. 11 клас. Стандартний та академічний рівні / Н. А. Кагітіна, О. П. Мокрогуз. — Харків : ВГ «Осно-ва», 2017. — 156 [4] с. — (Серія «Мій конспект») ISBN 978-617-00-2996-6.

Посібник «Мій конспект. Історія України. 11 клас» був розроблений авторами у повній відповідності до оновленої програми з історії України для стандартного рівня 2016 р. Видання містить не лише розробки уроків і матеріали до практичних занять, але й календарне планування.

Посібник розрахований на вчителів, методистів і студентів педагогічних вишів.

УДК 37.016
ББК 74.266.3

Навчальне видання

**КАГІТІНА Наталія Анатоліївна;
МОКРОГУЗ Олександр Петрович**

**ІСТОРИЯ УКРАЇНИ. 11 КЛАС
Стандартний та академічний рівні**

Головний редактор *Н. І. Харківська*
Редактор *О. О. Івакін*

Відповідальний за видання *Ю. М. Афанасенко*
Технічний редактор *О. В. Лебедєва*
Коректор *О. М. Журенко*

Підписано до друку 20.02.2017. Формат 84×108/16.
Папір газет. Друк офсет. Гарнітура Шкільна.
Ум. друк. арк. 16,8. Замовлення № 17-02/13-05.

ТОВ «Видавнича група «Основа»
61001, м. Харків, вул. Плеханівська, 66, тел. (057) 731-96-33
e-mail: office@osnova.com.ua
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 5216 від 22.09.2016 р.
Надруковано у друкарні ТОВ «Тріада Принт»
м. Харків, вул. Киргизька, 19. Тел. +38(057)703-12-21
email: sale@triada.kharkov.ua
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 1870 від 16.07.2007 р.

ISBN 978-617-00-2996-6

© Кагітіна Н. А., Мокрогуз О. П., 2016
© Корягін В. О., макет обкладинки, 2017
© ТОВ «Видавнича група «Основа», 2017

Зміст

Календарне планування до курсу «Історія України». 11 клас	5
<i>Урок 1.</i> Вступ до курсу	15
Тема 1. УКРАЇНА В РОКИ ДРУГОЇ СВІТОВОЇ ВІЙНИ (1939–1945 рр.)	
<i>Урок 2.</i> Україна на початку Другої світової війни	17
<i>Урок 3.</i> Уведення Західної України до складу УРСР	21
<i>Урок 4.</i> Україна в 1941–1942 рр.	23
<i>Урок 5.</i> Окупаційний режим Німеччини та її союзників в Україні	27
<i>Урок 6.</i> Рух Опору	29
<i>Урок 7.</i> Радянський наступ 1943–1944 рр.	31
<i>Урок 8.</i> Закінчення Другої світової війни	33
<i>Урок 9.</i> Практичне заняття. Внесок українського народу в перемогу над нацизмом	35
<i>Урок 10.</i> Культурно-освітній процес у роки війни	37
<i>Урок 11.</i> Наш край у роки Другої світової війни	40
<i>Урок 12.</i> Урок узагальнення. Тематичне оцінювання	41
Тема 2. УКРАЇНА В ПЕРШІ ПОВОЄННІ РОКИ (1945 — початок 1950-х рр.)	
<i>Урок 13.</i> Україна на міжнародній арені	43
<i>Урок 14.</i> Внутрішньополітичне становище України	45
<i>Урок 15.</i> Відновлення політики радянзації в західних областях України	49
<i>Урок 16.</i> Практичне заняття. Демографічні зміни. Повсякденне життя повоєнних років. Доля жінки	53
<i>Урок 17.</i> Культура в повоєнні роки	57
<i>Урок 18.</i> Урок узагальнення. Тематичне оцінювання	59
Тема 3. УКРАЇНА В УМОВАХ ПОЛІТИЧНОЇ ТА ЕКОНОМІЧНОЇ ЛІБЕРАЛІЗАЦІЇ СУСПІЛЬСТВА (середина 1950-х — середина 1960-х рр.)	
<i>Урок 19.</i> Внутрішньополітичне становище України в середині 50-х рр.	63
<i>Урок 20.</i> «Відлига»	67
<i>Урок 21.</i> Розвиток економіки України	69
<i>Урок 22.</i> Практичне заняття. Нові явища в соціальній сфері та повсякденному житті населення за часів політичної та економічної лібералізації	71
<i>Урок 23.</i> Розвиток культури, науки, освіти	75
<i>Урок 24.</i> Урок узагальнення. Тематичне оцінювання	77
Тема 4. УКРАЇНА В ПЕРІОД ЗАГОСТРЕННЯ КРИЗИ РАДЯНСЬКОЇ СИСТЕМИ (середина 1960-х — середина 1980-х рр.)	
<i>Урок 25.</i> Економіка України в середині 1960-х — середині 1980-х рр.	81
<i>Урок 26.</i> Соціальний розвиток України та ідеологія	85
<i>Урок 27.</i> Дисидентський рух	87
<i>Урок 28.</i> Практичне заняття. Повсякденне життя. Моральний стан радянського суспільства.	91
<i>Урок 29.</i> Розвиток освіти, науки, культури	93
<i>Урок 30.</i> Урок узагальнення. Тематичне оцінювання	95
Тема 5. РОЗПАД РАДЯНСЬКОГО СОЮЗУ Й ПРОГОЛОШЕННЯ НЕЗАЛЕЖНОСТІ УКРАЇНИ (1985–1991 рр.)	
<i>Урок 31.</i> Початок перебудови.	99

<i>Урок 32.</i>	Практичне заняття. Чорнобильська катастрофа та її наслідки	103
<i>Урок 33.</i>	Внутрішньополітичне становище України 1985–1989 рр.	107
<i>Урок 34.</i>	Внутрішньополітичне становище України 1990–1991 рр.	109
<i>Урок 35.</i>	Проголошення незалежності України	111
<i>Урок 36.</i>	Урок узагальнення. Тематичне оцінювання	113
Тема 6.	УКРАЇНА В УМОВАХ НЕЗАЛЕЖНОСТІ (від 1991 р. до сьогодення)	
<i>Урок 37.</i>	Державотвочі процеси в Україні в 1991–1998 рр.	117
<i>Урок 38.</i>	Соціально-економічний розвиток України в 1991–1998 рр.	119
<i>Урок 39.</i>	Економіка України в 1998–2008 рр.	123
<i>Урок 40.</i>	Внутрішньополітичне становище України 1998–2004 рр.	127
<i>Урок 41.</i>	Внутрішньополітичне становище України 2004–2010 рр.	129
<i>Урок 42.</i>	Зовнішня політика України 1992–2013 рр.	133
<i>Урок 43.</i>	Революція Гідності 2013–2014 рр.	137
<i>Урок 44.</i>	Окупація Криму. Початок АТО	139
<i>Урок 45.</i>	Україна 2014-2016 рр.	141
<i>Урок 46.</i>	Особливості культурного розвитку України (1991–2016 рр.)	145
<i>Урок 47.</i>	Практичне заняття. Екологічні проблеми України наприкінці ХХ — на початку ХХІ ст. Подолання наслідків Чорнобильської катастрофи	149
<i>Урок 48.</i>	Урок узагальнення. Тематичне оцінювання	151
<i>Урок 49.</i>	Наш край у другій половині ХХ — на початку ХХІ ст.	154
<i>Урок 50.</i>	Підсумковий урок.	155

Календарне планування до курсу «ІСТОРІЯ УКРАЇНИ». 11 КЛАС

№ та дата уроку	Тема уроку	Зміст навчального матеріалу	Орієнтовні навчальні цілі відповідно до предметних компетенцій
1	Вступ	Завдання і структура курсу. Джерела. Другий період Новітньої доби української історії. Періодизація історії України другої половини ХХ ст. Територія й населення України напередодні Другої світової війни	<p>Учень/учениця:</p> <ul style="list-style-type: none"> • показує на карті кордони та адміністративно-територіальний поділ українських земель у добу Новітньої історії; • визначає основні етапи розвитку України від другої половини ХХ ст. до сьогодення; хронологічну послідовність явищ соціально-економічного, політичного і культурного життя доби; • застосовує періодизацію вітчизняної історії як інструмент для розуміння особливостей розвитку України в період Новітньої доби
Тема 1. Україна в роки Другої світової війни (1939–1945 рр.)			
2	Україна на початку Другої світової війни	Українське питання в міжнародній політиці напередодні Другої світової війни. Радянсько-німецькі договори 1939 р. Початок Другої світової війни. Українці в польській армії	<p>Учень/учениця:</p> <ul style="list-style-type: none"> • використовує карту як джерело інформації про основні воєнні дії на території України в період Другої світової війни; • висловлює та аргументує власні судження про «українське питання» в міжнародній політиці напередодні Другої світової війни; • вільно орієнтується в історичній термінології: <i>агресор, пакт</i>
3	Уведення Західної України до складу УРСР	Вступ Радянського Союзу у війну. Уведення Східної Галичини, Волині, Північної Буковини, Хотинщини та Південної Бессарабії до складу УРСР. Радянізація новоприєднаних територій. Правовий статус громадян на анексованих територіях. Масові політичні репресії 1939–1940 рр.	<p>Учень/учениця:</p> <ul style="list-style-type: none"> • використовує карту як джерело інформації про основні воєнні дії на території України в період Другої світової війни; • порівнює, аналізує, робить аргументовані висновки щодо уведення і радянізації новоприєднаних територій до складу УРСР в 1939–1940 рр.; політичного та соціально-економічного становище в Україні напередодні німецько-радянської війни; • визначає правовий статус громадян на анексованих територіях; • вільно орієнтується в історичній термінології: <i>радянізація</i>
4	Україна в 1941–1942 рр.	Політичне та соціально-економічне становище в Україні напередодні німецько-радянської війни. Бойові дії в 1941–1942 рр. Відступ Червоної армії. Мобілізаційні заходи. Тактика «випаленої землі»	<p>Учень/учениця:</p> <ul style="list-style-type: none"> • використовує карту як джерело інформації про основні воєнні дії на території України в період Другої світової війни; • пояснює причини й наслідки окупації України; • вільно орієнтується в історичній термінології: <i>агресор, «бліцкриг», евакуація, мобілізація, «котел»</i>
5	Окупаційний режим Німеччини та її союзників в Україні	Окупація України військами Німеччини та її союзниками. Нацистський «новий порядок». Колабораціонізм. Остарбайтери. Концтабори. Масове знищення мирного населення. Голокост	<p>Учень/учениця:</p> <ul style="list-style-type: none"> • використовує карту як джерело інформації про основні воєнні дії на території України в період Другої світової війни; • порівнює, аналізує, робить аргументовані висновки щодо життя населення України в умовах нацистської окупації та евакуації; • вільно орієнтується в історичній термінології: <i>окупаційний режим, «новий порядок», остарбайтери, діти війни, воєнний злочин</i>

№ та дата уроку	Тема уроку	Зміст навчального матеріалу	Орієнтовні навчальні цілі відповідно до предметних компетенцій
6	Рух Опору	Опір окупантам. Український визвольний рух. Степан Бандера. Проголошення Акта відновлення Української Держави. Поліська січ. Створення УПА. Українсько-польське протистояння. Українська Головна Визвольна Рада (УГВР). Радянський партизанський рух. Сидір Ковпак	Учень/учениця: <ul style="list-style-type: none"> використовує карту як джерело інформації про основні воєнні дії на території України в період Другої світової війни; вільно орієнтується в історичній термінології: «визвольний похід», похідні групи, Український визвольний рух; творчо застосовує здобуті знання під час складання характеристики історичних персоналій: Андрій Мельник, Степан Бандера, Тарас Бульба (Боровець), Роман Шухевич, Кирило Осмак, Сидір Ковпак, Кузьма Дерев'яно
7	Радянський наступ 1943–1944 рр.	Радянський наступ взимку 1942–1943 рр. Бої на Лівобережжі влітку–восени 1943 р. Битва за Дніпро. Звільнення Києва. Вигнання німецьких військ та їхніх союзників із Правобережної та Південної України. Депортація з Криму кримських татар та інших народів. Завершення бойових дій на території України	Учень/учениця: <ul style="list-style-type: none"> використовує карту як джерело інформації про основні воєнні дії на території України в період Другої світової війни; вільно орієнтується в історичній термінології: депортація, «чорносвитники» («сірі піджаки»); творчо застосовує здобуті знання під час складання характеристики історичних персоналій: Іван Кожедуб, Амет-хан Султан
8	Закінчення Другої світової війни	Українці у військових формуваннях держав Об'єднаних Націй у роки Другої світової війни. Кузьма Дерев'яно. Українське питання на Ялтинській та Потсдамській конференціях. Ціна війн	Учень/учениця: <ul style="list-style-type: none"> формулює власні судження щодо ролі і місця українців у військових формуваннях держав Об'єднаних Націй у роки Другої світової війни; участі українців у визволенні країн Європи; вільно орієнтується в історичній термінології: воєнний злочин; творчо застосовує здобуті знання під час складання характеристики історичних персоналій: Кузьма Дерев'яно
9	Практичне заняття. Внесок українського народу в перемогу над нацизмом		
10	Культурно-освітній процес у роки війни	Культура в роки війни. Освіта і наука. Література. Образотворче мистецтво. Музика та кінематограф	Учень/учениця: <ul style="list-style-type: none"> визначає основні тенденції культурно-освітнього процесу доби; творчо застосовує здобуті знання під час складання характеристики історичних персоналій: Євген Патон
11	Наш край у роки Другої світової війни		
12	Урок узагальнення. Тематичне оцінювання		
Тема 2. Україна в перші повоєнні роки (1945 — початок 1950-х рр.)			
13	Україна на міжнародній арені	Україна — співзасновниця ООН. Міжнародні договори другої половини 1940-х — початку 1950-х рр., встановлення кордонів УРСР. Участь УРСР в інших міжнародних організаціях	Учень/учениця: <ul style="list-style-type: none"> використовує карту як джерело інформації про адміністративно-територіальні зміни в УРСР; орієнтується в історичній термінології: <i>penant-ріанти</i>
14	Внутрішньополітичне становище України	Внутрішньополітичне й економічне становище УРСР. Особливості відбудовчого процесу. Масовий голод 1946–1947 рр. Зміцнення тоталітарного режиму. Ідеологічні кампанії	Учень/учениця: <ul style="list-style-type: none"> використовує карту як джерело інформації про основні події в політичному, соціально-економічному і культурному житті повоєнної України;

№ та дата уроку	Тема уроку	Зміст навчального матеріалу	Орієнтовні навчальні цілі відповідно до предметних компетенцій
			<ul style="list-style-type: none"> • визначає основні тенденції та особливості внутрішньополітичного й економічного становища УРСР; • орієнтується в історичній термінології: <i>репатріанти, екстенсивний шлях розвитку, тоталітарна економіка, модернізація, спецпоселення, космополіти, «псевдонауки», «лисенківщина», «ждановщина»;</i> • висловлює і аргументує власні судження про причини зміцнення тоталітарного режиму; • визначає роль і наслідки ідеологічних кампаній в УРСР
15	Західні області України	Відновлення політики радянзації в західних областях України. Український визвольний рух у 1944–1950-х рр. Р. Шухевич. Обмін населенням між Польською Народною Республікою та УРСР. Масові депортації (1944–1946 рр.). Операції «Вісла» та «Захід». Ліквідація УГКЦ	<p>Учень/учениця:</p> <ul style="list-style-type: none"> • аналізує, робить аргументовані висновки щодо відновлення політики радянзації в західних областях; українського визвольного руху в 1944–1950-х рр.; • пояснює причини і наслідки обміну населенням між Польською Народною Республікою та УРСР; • формулює власні судження щодо ролі та місця УГКЦ на західноукраїнських землях; • орієнтується в історичній термінології: <i>національна свідомість, спецпоселення;</i> • творчо застосовує здобуті знання під час складання характеристики історичних персоналій: Йосип Сліпий, Василь Кук, Олександр Палладін, Сергій Лебедев, Володимир Філатов, Олександр Богомолець
16	Практичне заняття. Демографічні зміни. Повсякденне життя повоєнних років. Доля жінки		
17	Культура у повоєнні роки	Культура в перші повоєнні роки (1945 — перша половина 1950-х рр.). Відбудова системи освіти. Наука. Література. Образотворче мистецтво. Музика та кінематограф. Становище творчої інтелігенції	<p>Учень/учениця:</p> <ul style="list-style-type: none"> • творчо застосовує здобуті знання під час складання характеристики історичних персоналій: Олександр Палладін, Сергій Лебедев, Володимир Філатов, Олександр Богомолець
18	Урок узагальнення. Тематичне оцінювання		
Тема 3. Україна в умовах політичної та економічної лібералізації суспільства (середина 1950-х — середина 1960-х рр.)			
19	Внутрішньополітичне становище України в середині 50-х рр.	Внутрішньополітичне становище Української РСР у середині 50-х рр. Адміністративно-територіальні зміни. Уведення Кримської області до складу УРСР. Стан промисловості та сільського господарства	<p>Учень/учениця:</p> <ul style="list-style-type: none"> • використовує карту як джерело інформації про основні події політичного, економічного і культурного життя України в період лібералізації суспільства
20	«Відлига»	Початок лібералізації суспільного життя. Участь українців у повстаннях у сталінських концтаборах 1953–1954 рр. XX з'їзд КПРС. Реабілітація жертв сталінських репресій. «Відлига». Загострення боротьби серед вищого партійного керівництва України	<p>Учень/учениця:</p> <ul style="list-style-type: none"> • використовує карту як джерело інформації про основні події політичного, економічного і культурного життя України в період лібералізації суспільства; • висловлює й аргументує власні судження щодо зародження дисидентського руху;

№ та дата уроку	Тема уроку	Зміст навчального матеріалу	Орієнтовні навчальні цілі відповідно до предметних компетенцій
		Зародження дисидентського руху в Україні та його особливості. Левко Лук'яненко	<ul style="list-style-type: none"> орієнтується в історичній термінології: <i>волютаризм, суб'єктивізм, децентралізація</i>; творчо застосовує здобуті знання під час складання характеристики історичних персоналій: Левко Лук'яненко
21	Розвиток економіки України	Зміни в управлінні господарством. Раднаргоспи. Розвиток промисловості. Аграрна політика у другій половині 1950-х — першій половині 1960-х рр. Хрущовські надпрограми	<p>Учень/учениця:</p> <ul style="list-style-type: none"> використовує карту як джерело інформації про основні події політичного, економічного і культурного життя України в період лібералізації суспільства; визначає основні тенденції та суперечності процесу реформування промисловості та сільського господарства; орієнтується в історичній термінології: <i>волютаризм, суб'єктивізм, децентралізація</i>
22	Практичне заняття. Нові явища в соціальній сфері та повсякденному житті населення		
23	Розвиток культури, науки, освіти	Науково-технічна революція. Здобутки науки. Реформи освіти. Посилення русифікації. «Відлига» в мистецтві. Шістдесятництво в українській культурі. Розвиток спорту	<p>Учень/учениця:</p> <ul style="list-style-type: none"> порівнює, аналізує, робить аргументовані висновки щодо науково-технічної революції доби відлиги; розвитку мистецтва; висловлює й аргументує власні судження щодо шістдесятництва в українській культурі; пояснює причини посилення русифікації; орієнтується в історичній термінології: <i>атеїзм, русифікація, абстракціонізм</i>; творчо застосовує здобуті знання під час складання характеристики історичних персоналій: Віктор Глушков, Ліна Костенко, Іван Драч, Василь Стус
24	Урок узагальнення. Тематичне оцінювання		
Тема 4. Україна у період загострення кризи радянської системи (середина 1960-х — середина 1980-х рр.)			
25	Економіка України в середині 1960-х — середині 1980-х рр.	Спроби реформування командної економіки в другій половині 1960-х рр. Економічне становище УРСР у 1970-ті — на початку 1980-х рр. Продовольчі програми	<p>Учень/учениця:</p> <ul style="list-style-type: none"> використовує карту як джерело інформації про політичне, соціально-економічне життя УРСР доби «застою»; висловлює та аргументує власні судження щодо спроби реформування командної економіки в другій половині 1960-х рр.; порівнює, аналізує, робить аргументовані висновки щодо економічного становища УРСР у другій половині 1960-х рр. та 1970-ті — на початку 1980-х рр.; орієнтується в історичній термінології: <i>«реформи Олексія Косигіна», доба «застою», «розвинений соціалізм», номенклатура, системна криза, дефіцит</i>; творчо застосовує здобуті знання під час складання характеристики історичних персоналій: Петро Шелест, Володимир Щербицький

№ та дата уроку	Тема уроку	Зміст навчального матеріалу	Орієнтовні навчальні цілі відповідно до предметних компетенцій
26	Соціальний розвиток України та ідеологія	Ідеологічні орієнтири партійно-радянського керівництва. Петро Шелест, Володимир Щербицький. Конституція УРСР 1978 р. Зміни в соціальній та національній структурі населення. Привілейоване становище партійних радянських працівників	<p>Учень/учениця:</p> <ul style="list-style-type: none"> • використовує карту як джерело інформації про політичне, соціально-економічне життя УРСР доби «застою»; • порівнює та формулює власні судження щодо дотримання прав людини в радянському суспільстві і положень Конституції УРСР 1978 р.; • визначає основні тенденції й суперечності суспільно-політичного життя в добу «застою»; • визначає здобутки і проблеми в розвитку соціальної сфери; • орієнтується в історичній термінології: <i>доба «застою», «розвинений соціалізм», номенклатура, системна криза</i>; • творчо застосовує здобуті знання під час складання характеристики історичних персоналій: Петро Шелест, Володимир Щербицький
27	Дисидентський рух	Дисидентський рух: течії, форми та методи боротьби. Іван Дзюба «Інтернаціоналізм чи русифікація». Українська Гельсінська група. Микола Руденко. Кримськотатарський національний рух. Мустафа Джемілев	<p>Учень/учениця:</p> <ul style="list-style-type: none"> • пояснює причини і наслідки активізації дисидентського руху в другій половині 1960-х — на початку 1970-х рр.; • орієнтується в історичній термінології: <i>розрядження міжнародної напруженості, Гельсінська угода</i>; • творчо застосовує здобуті знання під час складання характеристики історичних персоналій: Михайло Брайчевський, Іван Дзюба, Василь Симоненко
28	Практичне заняття. Повсякденне життя. Моральний стан радянського суспільства		
29	Розвиток освіти, науки, культури	Розвиток освіти, науки, літератури. Формування опозиційних течій у культурі. Українське мистецтво. Досягнення українських спортсменів. Молодіжний неформальний рух в Україні	<p>Учень/учениця:</p> <ul style="list-style-type: none"> • виявляє суперечливі процеси в розвитку освіти, науки, літератури; • творчо застосовує здобуті знання під час складання характеристики історичних персоналій: Іван Миколайчук, Сергій Параджанов, Платон Майборода, Євгенія Мирошниченко, Анатолій Солов'яненко, Микола Амосов, Олег Антонов
30	Урок узагальнення. Тематичне оцінювання		
Тема 5. Розпад Радянського Союзу й проголошення незалежності України (1985–1991 рр.)			
31	Початок перебудови	Політика «прискорення» та її наслідки в Україні. Антиалкогольна кампанія. Стан економіки. Шахтарські страйки. Рівень життя населення	<p>Учень/учениця:</p> <ul style="list-style-type: none"> • використовує карту як джерело інформації про УРСР доби «перебудови»; • аналізує й робить аргументовані висновки щодо стану командної економіки; рівня життя населення України в 1985–1991 рр.; • орієнтується в історичній термінології: <i>системна криза, бартерний обмін, альтернатива</i>
32	Практичне заняття. Чорнобильська катастрофа та її наслідки		

№ та дата уроку	Тема уроку	Зміст навчального матеріалу	Орієнтовні навчальні цілі відповідно до предметних компетенцій
33	Внутрішньополітичне становище України 1985–1989 рр.	«Гласність» і лібералізація. Зрушення в політичному житті України. Розгортання страйкового руху. Формування багатопартійної системи. Активізація національно-демократичного руху в другій половині 1980-х рр. Національні громадські організації і об'єднання. Релігійне відродження. Вихід УГКЦ з підпілля	<p>Учень/учениця:</p> <ul style="list-style-type: none"> • визначає основні причини, тенденції та суперечності політики «перебудови» і «гласності» в УРСР; • виявляє суперечливі процеси зрушень у політичному житті України; • визначає роль і наслідки процесу формування багатопартійної системи в суспільному житті України; • орієнтується в історичній термінології: <i>«нове мислення», «перебудова», гласність, альтернатива, «неформальні організації»</i>; • творчо застосовує здобуті знання під час складання характеристики історичних персоналій: Леонід Кравчук, В'ячеслав Чорновіл
34	Внутрішньополітичне становище України 1990–1991 рр.	Вибори до Верховної Ради УРСР і місцевих рад 1990 р. Створення Автономної Республіки Крим (12 лютого 1991 р.). Декларація про державний суверенітет України. Революція на граніті. Спроба державного перевороту в СРСР у серпні 1991 р.	<p>Учень/учениця:</p> <ul style="list-style-type: none"> • виявляє суперечливі процеси зрушень у політичному житті України; • висловлює й аргументує власні судження щодо спроби державного перевороту в СРСР у серпні 1991 р. і його наслідків в Україні; • визначає роль і наслідки процесу формування багатопартійної системи в суспільному житті України; • пояснює причини й наслідки «революції на граніті»; • формулює власні судження щодо ролі і місця України в загальносоюзних суспільно-політичних процесах у першій половині 1991 р.; • орієнтується в історичній термінології: <i>путь, державний переворот</i>; • творчо застосовує здобуті знання під час складання характеристики історичних персоналій: Леонід Кравчук, В'ячеслав Чорновіл
35	Проголошення незалежності України	Проголошення незалежності України та її міжнародне визнання. Розпад СРСР. Референдум і вибори Президента України 1 грудня 1991 р. Леонід Кравчук	<p>Учень/учениця:</p> <ul style="list-style-type: none"> • використовує карту як джерело інформації про розпад СРСР і проголошення незалежності України; • виявляє суперечливі процеси зрушень у політичному житті України; • орієнтується в історичній термінології: <i>державний суверенітет</i>; • творчо застосовує здобуті знання під час складання характеристики історичних персоналій: Леонід Кравчук, Олександр Мороз, В'ячеслав Чорновіл
36	Урок узагальнення. Тематичне оцінювання Тема 6. Україна в умовах незалежності (від 1991 р. до сьогодні)		
37	Державотво-чі процеси в Україні в 1991–1998 рр.	Вихід незалежної України на міжнародну арену. Початок державотворчих процесів. Початок формування Збройних сил та правоохоронних органів України.	<p>Учень/учениця:</p> <ul style="list-style-type: none"> • визначає хронологічну послідовність головних політичних процесів; • пояснює співвідношення політичних сил в Україні;

№ та дата уроку	Тема уроку	Зміст навчального матеріалу	Орієнтовні навчальні цілі відповідно до предметних компетенцій
		Повернення кримських татар на історичну батьківщину. Статус Криму	<ul style="list-style-type: none"> • зіставляє різні точки зору щодо процесів розбудови незалежної, демократичної, соціальної, правової держави; • порівнює, аналізує, робить аргументовані висновки щодо перебігу державотворчих процесів в Україні в 1991–1998 рр.; • порівнює та визначає основні тенденції та суперечності державотворчого процесу в Україні в 1991–1998 рр.; • орієнтується в історичній термінології: <i>державотворчий процес, політичні партії, альтернативні вибори, фракція, Центральна виборча комісія (ЦВК), референдум, політична криза; депутатська недоторканність, державна символіка, кримсько-татарський меджліс;</i> • творчо застосовує здобуті знання під час складання характеристики історичних персоналій: Леонід Кучма
38	Соціально-економічний розвиток України в 1991–1998 рр.	Стан економіки України у 1991–1998 рр. Соціальна диференціація суспільства. Запровадження національної валюти. Демографічні процеси. Трудова еміграція. Стан сільського господарства. Початок реформ в аграрному секторі	<p>Учень/учениця:</p> <ul style="list-style-type: none"> • використовує карту як джерело інформації про основні соціально-економічні події в умовах незалежної України; • порівнює та визначає основні тенденції та суперечності процесу соціально-економічного розвитку України в 1991–1998, • висловлює й аргументує власні судження щодо перспектив економічного, політичного, соціального розвитку України, реформування відносин власності; включення населення у ринкові відносини; • орієнтується в історичній термінології: <i>купоно-приватизація, інвестиції, дефолт, депопуляція, прожитковий мінімум, корупція, «відплив мізків», стабілізація економіки, конкурентоспроможність, банкрутство, спад виробництва</i>
39	Економіка України в 1998–2008 рр.	Основні тенденції економічного розвитку України у 1998–2008 рр. Становлення олігархічної системи. Пошуки шляхів економічної стабілізації. Початок інтеграції української економіки в європейський та світовий економічний простір	<p>Учень/учениця:</p> <ul style="list-style-type: none"> • використовує карту як джерело інформації про основні політичні й соціально-економічні події в умовах незалежної України; • порівнює і визначає основні тенденції та суперечності процесу соціально-економічного розвитку України в 1998–2008 рр.; • висловлює й аргументує власні судження щодо реформування відносин власності; включення населення у ринкові відносини; • формулює власні судження щодо ролі і місця олігархічної системи в Україні; • орієнтується в історичній термінології: <i>міграція, депопуляція, євроінтеграція, інвестиції, прожитковий мінімум, корупція, «відплив мізків»;</i> • творчо застосовує здобуті знання під час складання характеристики історичних персоналій: Віктор Ющенко

№ та дата уроку	Тема уроку	Зміст навчального матеріалу	Орієнтовні навчальні цілі відповідно до предметних компетенцій
40	Внутрішньополітичне становище України 1998–2004 рр.	Політична розбудова суспільства. Виборчі кампанії 1998 та 1999 рр. Леонід Кучма. Рухи протесту початку 2000-х рр. Парламентські вибори 2002 р. Президентські вибори 2004 р. Конституційна реформа 2004 р.	<p>Учень/учениця:</p> <ul style="list-style-type: none"> • використовує карту як джерело інформації про основні політичні й соціально-економічні події в умовах незалежної України; • порівнює, аналізує, робить аргументовані висновки щодо перебігу державотворчих процесів в Україні в 1991–2016 рр.; • порівнює й визначає основні тенденції та суперечності процесу соціально-економічного розвитку України в 1991–1998, 1998–2008 рр.; • орієнтується в історичній термінології: <i>політичні партії, державотворення, мажоритарна система</i>; • творчо застосовує здобуті знання під час складання характеристики історичних персоналій: Леонід Кучма, Віктор Ющенко, Віктор Янукович
41	Внутрішньополітичне становище України 2004–2013 рр.	Помаранчева революція 2004 р. Віктор Ющенко. Суспільно-політичне життя та соціально-економічний розвиток України у 2005–2013 рр. Конституційна реформа 2010 р. Віктор Янукович	<p>Учень/учениця:</p> <ul style="list-style-type: none"> • використовує карту як джерело інформації про основні політичні й соціально-економічні події в умовах незалежної України; • порівнює, аналізує, робить аргументовані висновки щодо перебігу державотворчих процесів в Україні в 1991–2016 рр.; • порівнює й визначає основні тенденції та суперечності процесу соціально-економічного розвитку України в 1998–2008, 2008–2014 рр.; • визначає причини й наслідки впливу світової економічної кризи на розвиток України; • орієнтується в історичній термінології: <i>євроінтеграція, інвестиції, політичні партії, державотворення, мажоритарна система, прожитковий мінімум, корупція, «вплив мізків», Помаранчева революція</i>; • творчо застосовує здобуті знання під час складання характеристики історичних персоналій: Віктор Ющенко, Віктор Янукович, Петро Порошенко
42	Зовнішня політика України 1992–2013 рр.	Формування зовнішньої політики України. Ядерне роззброєння. Україна в міжнародних організаціях. Загострення відносин із Російською Федерацією. Конфронтація навколо острова Тузла. «Газові» та «торговельні» війни з Росією	<p>Учень/учениця:</p> <ul style="list-style-type: none"> • використовує карту як джерело інформації про основні політичні й соціально-економічні події в умовах незалежної України; • порівнює, аналізує, робить аргументовані висновки щодо перебігу державотворчих процесів в Україні в 1991–2016 рр.; • порівнює й визначає основні тенденції та суперечності процесу соціально-економічного розвитку України в 1991–1998, 1998–2008, 2008–2014 рр.; • виявляє суперечливі процеси пошуків Україною зовнішньополітичних орієнтирів; • орієнтується в історичній термінології: <i>без'ядерний статус, меморандум, євроінтеграція</i>;

№ та дата уроку	Тема уроку	Зміст навчального матеріалу	Орієнтовні навчальні цілі відповідно до предметних компетенцій
			<ul style="list-style-type: none"> • творчо застосовує здобуті знання під час складання характеристики історичних персоналій: Леонід Кучма, Віктор Ющенко, Віктор Янукович
43	Револуція Гідності 2013–2014 рр.	Процес європейської інтеграції та його призупинення. Студентський майдан. Євромайдан. Револуція Гідності 2013–2014 рр. Небесна Сотня	<p>Учень/учениця:</p> <ul style="list-style-type: none"> • використовує карту як джерело інформації про основні політичні й соціально-економічні події в умовах незалежної України; • порівнює, аналізує, робить аргументовані висновки щодо перебігу державотворчих процесів в Україні в 1991–2016 рр.; • порівнює й визначає основні тенденції та суперечност процесу соціально-економічного розвитку України в 2008–2014 рр.; • виявляє суперечливі процеси пошуків Україною зовнішньополітичних орієнтирів; • орієнтується в історичній термінології: <i>євроінтеграція, Револуція Гідності, Небесна Сотня</i>; • творчо застосовує здобуті знання під час складання характеристики історичних персоналій: Віктор Янукович, Петро Порошенко
44	Тимчасова окупація Криму. Початок АТО	Анексія та тимчасова окупація Криму Російською Федерацією. Агресія Росії проти України. Початок Антитерористичної операції (АТО) в Донецькій та Луганській областях	<p>Учень/учениця:</p> <ul style="list-style-type: none"> • використовує карту як джерело інформації про основні політичні й соціально-економічні події в умовах незалежної України; • порівнює, аналізує, робить аргументовані висновки щодо перебігу державотворчих процесів в Україні в 1991–2016 рр.; • порівнює й визначає основні тенденції та суперечності соціально-економічного розвитку України в 2014–2016 рр.; • пояснює причини й наслідки агресії Російської Федерації проти України; • орієнтується в історичній термінології: <i>євроінтеграція, Револуція Гідності</i>; • творчо застосовує здобуті знання під час складання характеристики історичних персоналій: Петро Порошенко
45	Україна 2014–2016 рр.	Дострокові президентські вибори 2014 р. Петро Порошенко. Угода про асоціацію між Україною й Європейським Союзом. Бойові дії на сході України (квітень 2014–2016 рр.). Реакція світової спільноти на агресію Російської Федерації. Процес мирного врегулювання: Мінські угоди та «нормандська четвірка». Формування громадянського суспільства. Соціально-економічний розвиток України у 2014–2016 рр.	<p>Учень/учениця:</p> <ul style="list-style-type: none"> • використовує карту як джерело інформації про основні політичні й соціально-економічні події в умовах незалежної України; • порівнює, аналізує, робить аргументовані висновки щодо перебігу державотворчих процесів в Україні в 1991–2016 рр.; • порівнює й визначає основні тенденції та суперечності соціально-економічного розвитку України в 2014–2016 рр.; • пояснює причини й наслідки агресії Російської Федерації проти України; • орієнтується в історичній термінології: <i>євроінтеграція, «нормандська четвірка», Мінські угоди</i>; • творчо застосовує здобуті знання під час складання характеристики історичних персоналій: Петро Порошенко

№ та дата уроку	Тема уроку	Зміст навчального матеріалу	Орієнтовні навчальні цілі відповідно до предметних компетенцій
46	Особливості культурного розвитку України (1991–2016 рр.)	Особливості культурного розвитку України (1991–2016 рр.). Релігійне життя. Зміни в системі національної освіти. Основні тенденції розвитку науки. Література і мистецтво. Євробачення 2005 та 2016 рр. Розвиток спорту та здобутки українських спортсменів. Чемпіонат Європи з футболу в Україні та Польщі 2012 р.	<p>Учень/учениця:</p> <ul style="list-style-type: none"> • використовує карту як джерело інформації про основні політичні й соціально-економічні події в умовах незалежної України; • формулює власні судження щодо розвитку освіти, науки і культури в сучасній Україні; • орієнтується в історичній термінології: «<i>відплив мізків</i>», <i>меценат</i>, <i>спонсор</i>
47	Практичне заняття. Екологічні проблеми України наприкінці ХХ — на початку ХХІ ст. Подолання наслідків Чорнобильської катастрофи		
48	Урок узагальнення. Тематичне оцінювання		
49	Наш край у другій половині ХХ — на початку ХХІ ст.		
50	Підсумковий урок		
51–52	Резерв		

Урок 1. ВСТУП ДО КУРСУ

Дата _____

Клас _____

Очікувані результати

Після цього уроку учні зможуть:

- показувати на карті кордони й адміністративно-територіальний поділ українських земель у добу Новітньої історії;
- визначати основні етапи розвитку України від другої половини ХХ ст. до сьогодення; хронологічну послідовність явищ соціально-економічного, політичного і культурного життя доби;
- застосовувати періодизацію вітчизняної історії як інструмент для розуміння особливостей розвитку України в період Новітньої доби.

Тип уроку: засвоєння нового матеріалу.

Хід уроку

I. ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ МОМЕНТ УРОКУ

Повідомлення теми та мети уроку.

II. АКТУАЛІЗАЦІЯ ОПОРНИХ ЗНАТЬ

Бесіда

1. Назвіть держави, у складі яких перебували українські землі станом на 1939 р.
2. Визначити по карті території, що були у складі Польщі, Румунії, Угорщини, УРСР до серпня 1939 р.
3. Охарактеризувати особливості розвитку українських земель в складі зазначених держав.

III. СПРИЙНЯТТЯ ТА УСВІДОМЛЕННЯ НАВЧАЛЬНОГО МАТЕРІАЛУ

Робота з хронологічною таблицею

Записати в зошити основні етапи історії України та зміст основних подій другої половини ХХ — початку ХХ ст.

- 1939–1945 рр. — Україна в роки Другої світової війни.
- 1945–1953 рр. — повоєнна відбудова. Радянізація Західних областей України.
- 1953–1964 рр. — Україна в роки хрущовської «відлиги».
- 1964–1985 рр. — Україна в умовах наростання кризи радянської системи.
- 1953–1964 рр. — Україна в роки перебудови.
- 1991–... — Україна незалежна.

Орієнтовний вигляд таблиці

Період	Основні події
Період Другої світової війни	<ul style="list-style-type: none">• Уведення українських земель Волині, Східної Галичини, Північної Буковини та Південної Бессарабії до складу УРСР, радянізація.• Боротьба з німецькими загарбниками: 1942 р. — повна окупація України.• Грудень 1942 — 28 жовтня 1944 рр. — визволення України.• 1945 р. — уведення Закарпаття
Період «відбудови»	<ul style="list-style-type: none">• Відбудова народного господарства• Голод 1946–1947 рр.• Репресії: «ждановщина», «лисенківщина», «космополітизм»• Відновлення зовнішньополітичної діяльності УРСР, вступ до ООН
Період «відлиги»	<ul style="list-style-type: none">• Десталінізація, лібералізація, реабілітації.• 20 з'їзд КПРС — розвінчання культу Сталіна.• Хрущовські реформи в народному господарстві.• Поява дисидентства

Період	Основні події
Період «застою»	<ul style="list-style-type: none"> • Загострення кризи радянської системи. • «Неосталінізм», «розвинутий соціалізм», боротьба проти дисидентів. • Косигінські реформи, «золота епоха Брежнєва». • Українська Гельсінська група. • Конституція УРСР 1978 р., закріплення панівної ролі комуністичної партії
Період «перебудови»	<ul style="list-style-type: none"> • «Гласність», «нове мислення», «політика прискорення». • Боротьба з алкоголізмом. • Падіння авторитету комуністичної партії, створення громадських організацій. • Багатопартійність. • Страйки, зниження життєвого рівня населення, початок ринкової економіки. • Декларація про державний суверенітет 16 липня 1990 р.
Період «незалежності»	<ul style="list-style-type: none"> • Акт проголошення незалежності України 24 серпня 1991 р. • 1 грудня — Всеукраїнський референдум. Визнання України. • Конституція України 1996 р.; введено національну грошову одиницю. • Приватизація, розшарування суспільства, тіньова економіка. • «Помаранчева революція». • Революція Гідності, початок АТО. • Анексія Криму. • Асоціація з ЄС

Інтернет-ресурси та електронні засоби навчання з історії України цього періоду

- Новітня історія України 1939–2000. 11 клас [Електронний ресурс] : Навчальна комп'ютерна програма. — К. : CD-вид-во ТОВ «Дієз-продукт», 2000. — 1 електрон. опт. диск (CD-ROM): кольор. ; 12 см. — Систем. вимоги: ОС: Win-9x, Me, 2000, XP, SVGA 800 600 (4 Mb), 64 Ram, Pentium 100mhz, Sound Card. — Назва з контейнера.

Історичні сайти

1. http://den82.ucoz.ru/load/multimedijnij_kurs_quotistorija_ukrajiniquot/1-1-0-16 — Мультимедійний курс «Історія України».
2. <http://www.ukrmap.kiev.ua/index.php?id=477&lang=uk> — Матеріали з курсу «Історія України» 11 клас
3. http://www.lytvyn-v.org.ua/history_of_ukraine/ — Сайт В. М. Литвина, де розміщена книга «Історія України з найдавніших часів до 2004 року»
4. <http://www.uahistory.cjb.net/> — Представлено електронні версії книг відомих істориків: М. Грушевського, Н. Полонської-Василенко. О. Субтельного та ін. Мова сайту: українська.
5. <http://ukrhist.at.ua/publ/34> — Документи, підручники з курсу Історія України
6. <http://history.franko.lviv.ua/> — «Нариси історії України» (на сайті представлено електронні версії книг: «Нариси історії України з найдавніших часів до кінця XVII століття» (автор Н. Яковенко). «Нариси Історії України. Формування української нації XIX–XX століть» (автор Я. Грицак) та «Довідник і історії України»). Мова сайту українська.
7. <http://wikipedia.org.ua/> — Інтернет-енциклопедія

IV. ДОМАШНЄ ЗАВДАННЯ

Опрацювати записи в конспекті.

Тема 1. УКРАЇНА В РОКИ ДРУГОЇ СВІТОВОЇ ВІЙНИ (1939–1945 РР.)

Дата _____

Клас _____

Урок 2. УКРАЇНА НА ПОЧАТКУ ДРУГОЇ СВІТОВОЇ ВІЙНИ

Очікувані результати

Після цього уроку учні зможуть:

- використовувати карту як джерело інформації про основні воєнні дії на території України в період Другої світової війни;
- висловлювати та аргументувати власні судження щодо «українського питання» в міжнародній політиці напередодні Другої світової війни;
- характеризувати й застосовувати поняття й терміни: *агресор, пакт*.

Тип уроку: засвоєння нового матеріалу.

Хід уроку

I. ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ МОМЕНТ УРОКУ

Повідомлення теми та мети уроку.

II. СПРИЙНЯТТЯ ТА УСВІДОМЛЕННЯ НАВЧАЛЬНОГО МАТЕРІАЛУ

Учитель. Українські землі станом на 1939 р. були у складі чотирьох держав: Польщі, Румунії, Чехословаччини (після розчленування — Угорщини), СРСР. Кожна з цих країн проводила самостійну політику щодо українських земель. Кожна з цих країн мала самостійний соціально-економічний розвиток.

Вправа «Мозковий штурм»

- ♦ Як ви розумієте термін «українське питання» та що ви вкладаєте в його зміст?

Учитель. Напередодні Другої світової війни роз'єднаність українських земель, їх перебування у складі чотирьох держав, що мали різний соціально-політичний устрій, були важливим дестабілізаційним чинником політичного життя Європи. Це робило «українське питання» клубком серйозних суперечностей, а «українську карту» — козирем у великій дипломатичній грі. Напередодні Другої світової війни чітко визначилося три групи країн, зацікавлених у вирішенні «українського питання»:

Перша група — СРСР, Польща, Румунія, Чехословаччина — країни, у складі яких були українські землі. Їхня основна мета — утримати підвладні землі й приєднати нові.

Друга група — Англія, Франція і частково США (тобто країни — творці Версальсько-Вашингтонської системи), які своїм втручанням у розв'язання українського питання або, навпаки, дипломатичним нейтралітетом задовольняли свої геополітичні інтереси.

Третя група — Німеччина, яка виборювала для себе «життєвий простір», претендуючи, серед іншого, на українські землі, і Угорщина, яка прагнула скасувати умови Тріанонського мирного договору 1920 р. і знову підпорядкувати собі Закарпатську Україну.

Робота з історичними джерелами

1. Опрацювати текст радянсько-німецького договору про ненапад від 23 серпня 1939 року і передати 2–3-ма реченнями його суть.

Із радянсько-німецького договору про ненапад від 23 серпня 1939 року

Стаття I. Обидві Договірні Сторони зобов'язуються утримуватися від будь-якого насильства, від будь-якої агресивної дії і будь-якого нападу один щодо одного як окремо, так і разом з іншими державами.

Стаття II. У випадку, якщо одна з Договірних Сторін виявиться об'єктом воєнних дій з боку третьої держави, інша Договірна Сторона не буде підтримувати в жодній формі цю державу.

Стаття III. Уряди обох Договірних Сторін залишаться в майбутньому в контакті один з одним для консультації, щоб інформувати один одного про питання, що стосуються їхніх спільних інтересів.

Стаття IV. Жодна з Договірних Сторін не братиме участь у будь-якому угрупованні держав, що прямо чи побічно спрямоване проти іншої сторони.

Стаття V. У випадку виникнення спорів чи конфліктів між Договірними Сторонами з питань того чи іншого роду обидві сторони будуть вирішувати ці суперечки чи конфлікти винятково мирним шляхом у порядку дружнього обміну чи думками в потрібних випадках шляхом створення комісій із врегулювання конфлікту.

Стаття VI. Цей договір укладено терміном на десять років. Якщо одна з Договірних Сторін не денонсує його за рік до закінчення терміну, термін дії договору буде вважатися автоматично продовженим на наступні п'ять років.

2. Опрацювати текст таємного протоколу і відповіді на запитання.

Таємний додатковий протокол

до договору про ненапад між Німеччиною і Радянським Союзом

У разі територіально-політичної перебудови областей, що перебувають у складі Польської Держави, межа сфер інтересів Німеччини і СРСР буде проходити по лінії річок Нарев, Вісла і Сян.

Питання, чи є в обопільних інтересах бажаним збереження незалежної Польської Держави і які будуть кордони цієї держави, може бути остаточно з'ясоване лише протягом подальшого політичного розвитку.

У будь-якому разі обидва Уряди вирішуватимуть це питання в порядку дружньої обопільної згоди.

Щодо Південно-Східної Європи з радянської сторони підкреслено інтерес СРСР до Бессарабії. Із німецької сторони заявлено про її повну політичну незацікавленість у цих областях.

Запитання

1. Про які домовленості між СРСР і Німеччиною йдеться в цьому протоколі?
2. Знайдіть на карті райони, про які йдеться.
3. Як ви вважаєте, чому цей документ зберігався в «суворій таємниці»?

Вправа «Дерево рішень»

- ♦ За результатами роботи з джерелами інформації скласти узагальнювальну таблицю «Пакт Молотова–Ріббентропа 23 серпня 1939 р.».

Зміст договору	Зміст таємного протоколу	Значення

Орієнтовний вигляд таблиці

Зміст договору	Зміст таємного протоколу	Значення
Утримання від агресивних дій щодо один одного. У разі нападу третьої держави на СРСР або Німеччину не підтримувати агресора ні в якій формі. Строк дії угоди — 10 років	Розмежування сфер інтересів обох держав у Східній Європі по лінії річок Нарев, Вісла, Сян. Радянська сторона наголошує на своїй зацікавленості у Бессарабії, щодо якої Німеччина не мала претензій	Переважна частина західно-українських земель потрапляють у сферу впливу СРСР. 1 вересня 1939 р. після нападу Німеччини на Польщу розпочинається Друга світова війна. 17 вересня 1939 р. Червона армія перетнула кордон Польщі і зайняла територію Західної України

Учитель. 1 вересня 1939 р. Німеччина нападає на Польщу. Англія і Франція оголошують війну Німеччині. Починається Друга світова війна.

17 вересня 1939 р. — радянські війська перейшли радянсько-польський кордон згідно таємного протоколу. Український фронт очолив С. Тимошенко. 22 вересня радянські війська увійшли до Львова під гаслом «Допоможемо братньому українському народові захиститися від фашизму!».

Робота з історичним джерелом

- ♦ Опрацюйте текст ноти документа і скажіть, чим мотивувало радянське керівництво введення своїх військ на територію Польщі. Чи так це було насправді?

Із ноти уряду СРСР, врученої польському послу в Москві 17 вересня 1939 р.

Польсько-німецька війна виявила внутрішню неспроможність Польської Держави. Протягом десяти днів воєнних операцій Польща втратила всі свої промислові райони і культурні центри. Варшава як столиця Польщі не існує більше. Польський уряд розпався і не подає ознак життя. Це значить, що Польська Держава та її уряд фактично припинили існування. Тим самим втратили свою чинність договори, укладені між СРСР та Польщею. Кинута напризволяще, залишившись без керівництва, Польща перетворилася в зручне поле для будь-яких випадковостей і несподіванок, які можуть створити загрозу для СРСР. Тому, будучи досі нейтральним, Радянський уряд не може більше нейтрально ставитись до цих фактів.

Радянський уряд не може також байдуже ставитись до того, щоб єдинокровні українці й білоруси, які проживають на території Польщі, були кинуті напризволяще й залишились беззахисними.

Зважаючи на таку обстановку, Радянський уряд дав таке розпорядження Головному командуванню Червоної армії: дати наказ військам перейти кордон і взяти під свій захист життя і майно населення Західної України і Західної Білорусії.

Водночас радянський уряд має намір ужити усіх заходів щодо того, щоб позбавити польський народ зловісної війни, до якої його було утягнуто його нерозумними керівниками, і дати йому можливість захити мирним життям.

Робота з візуальними джерелами

1. Розгляньте візуальне джерело.
2. Визначте основну ідею плакату.
3. Опишіть одяг селян.
4. Хто стоїть за червоноармійцем?
5. Що це символізує?

Учитель. 18 вересня 1939 р. польський уряд виїхав до Румунії, наказавши фронтовому командуванню не вступати у військові сутички з Червоною

армією. 22 вересня радянські війська увійшли до Львова. Польські полонені були відправлені до спеціальних таборів, де протягом квітня–травня 1940 р. лише поблизу Катині було страчено 3 897 польських офіцерів.

Оскільки 17 вересня радянські війська вступили на територію Західної України, частково реалізувавши статті таємного додаткового протоколу, відбулися деякі зміни в розподілі інтересів, які 28 вересня 1939 р. були зафіксовані в «Договорі про дружбу і державний кордон» між Німеччиною і СРСР. Таким чином, під контролем СРСР залишалися польська частина Західної України, Західної Білорусі, а також передбачалося загарбання Бессарабії, Литви, Латвії, Естонії. Внаслідок поділу Польщі до СРСР одійшло 51,4 % її території та 37,1 % населення (12 млн осіб).

Бесіда

1. Чому СРСР вступив на територію Західну Україну лише 17 вересня, адже війна розпочалася 1 вересня 1939 р.?
2. Назвіть події, що сталися 1 вересня 1939 р., 17 вересня 1939 р., 28 вересня 1939 р.

Робота з картою

1. Порівняйте договір від 28 вересня та таємний протокол 23 серпня 1939 р. Знайдіть зміни, що сталися, позначте їх на карті.
2. Покажіть на карті українські землі, що увели до складу СРСР 1939 року.

III. ПІДСУМКИ УРОКУ

Метод «Мікрофон»

- ♦ Радянсько-німецьке співробітництво Гітлер дуже влучно назвав «шлюбом за розрахунком». Чи погоджуєтеся ви з цим висловлюванням? Чому?

IV. ДОМАШНЄ ЗАВДАННЯ

Опрацювати відповідний параграф підручника.